

Het Land van Grimbergen

Pachthoven en pachters

deel 4: het hof van Oyenbrugge,
het hof van Poddegem en
het hof van Padenborch

van der Elst JM

Steenokkerzeel – okt 2019

I. HET HOF VAN OYENBRUGGE.

De plaatsnaam "Oyenbrugge" komt reeds voor in een charter van 1208 en zou "schapenbrug" kunnen betekenen, maar kan ook afgeleid zijn van "bruc" of "broek" wat laag dal met moerassige weiden betekent. Het "hof van Oyenbrugge" was een leengoed van de heren van Grimbergen tot de 17de eeuw in leen gehouden door de familie 'van Oyenbrugge'.

De heerlijkheid was gesitueerd op het einde van de huidige Poddegem- en Oyenbrugstraat en bestond uit een waterburcht met op het neerhof een pachthof, brouwerij en kapel gelegen op de zuidelijke oever van de Maalbeek en een watermolen op de noordelijke oever.

Op de Ferrariskaart (1771-1778) werd de molen nog weergegeven (*) als een alleenstaand volume.

Op het einde van de 18de - begin 19de eeuw werd de molen uitgebreid met verspreide, willekeurig ingeplante hoevegebouwen (Primitief kadasterplan, 1821) om uiteindelijk te evolueren naar het huidige semi-gesloten hof.

Over dit hof werden in het verleden een aantal artikels gepubliceerd. Zo in "het verleden van Grimbergen", door E.H. D. Delestré (pg 83-89), en recent in Eigen schoon & de Brabander kwam het voormalige Oyenbruggekasteel uitgebreid aan bod (ESB, 93e jg, nr 2, pg 137-156, door Florence Van Driel).

In de oude parochiekerk van Grimbergen was een gebrandschilderd raam zichtbaar met het familiewapen van de familie 'van Oyenbrugge'. In het midden bevond zich het geknield beeld van Arnout van Oyenbrugge, in het gezelschap van zijn twee zonen Hendrik en Arnout II, eveneens geknield. Alle drie waren gewapend als ridder en gehuld in wapenkleren met de familieblazoenen van 'van Oyenbrugge'. Onderaan in het raam stond te lezen "Aan Arnoldus die stierf met zijn zoon Hendrik op 15 augustus 1157". Bij het hoofdaltaar lag juist voor het tabernakel een grote arduin waar middenin het wapen van 'van Oyenbrugge' gebeiteld stond onder de volgende woorden:

**"OBIERUNT ET SEPULTI HIC JACENT DOMINI
ARNOLDUS D'OYENBRUGHE CUM FILIIS HENRICO
ET ARNOLDO ET SUCCESSORES INFRA SCRIPTI
HENRICUS - WALTERUS - BALDUINUS
JOANNES - ENGELBERTUS "**

De stoel die de latere heren van Oyenbrugge daar geplaatst hadden, stond juist boven dit gedeelte van de steen, waardoor dit deel het best bewaard bleef. Onder deze steen was hun grafkelder. Boven deze grafzerk was er een boogvormige nis in de muur, gedragen door twee kolommen. In die nis stonden twee beelden uit witte steen die personen in geknielde bidhouding voorstelden. Zij waren als ridders gekleed met gekleurde wapenkleren en met de familiewapens. Het waren Engelbert van Oyenbrugge † 1576, en Kathelijne 't Seraerts † 1583.

Voor wat betreft de oudste generaties werden verschillende versies gepubliceerd.

Genealogie 1: Bron: Nobiliaire des Pays-Bas, et du Comté de Bourgogne, volume 3", pag 166 e.v.

I. Arnout van Oyenbrugge ° ca 1110, † 15 augustus 1157.

van wie:

1. Hendrik I ° ca 1135, † 15 augustus 1157.
2. Aert, volgt II.

II. Aert van Oyenbrugge ° ca 1140.

van wie:

1. Hendrik II ° ca 1170.
x Clementia (cit 1224) ¹.
van wie:

a. Segher (cit 1224).

2. Aert, volgt III.

III. Aert van Oyenbrugge ° ca 1175, † na 1218.

heer van Oyenbrugge en Coolhem (cit 1218) ².

van wie:

IV. Hendrik III van Oyenbrugge (Oienbrugge) ° ca 1205, qd 1260.

heer van Oyenbrugge en Coolhem (cit 1237).

x Odilia

van wie:

V. Hendrik IV van Oyenbrugge ° ca 1235,

Ridder.

x Alix van Aa.

van wie:

VI. Aert van Oyenbrugge ° ca 1265.

x Oda van Diest.

van wie:

VII. Hendrik V van Oyenbrugge ° ca 1295, † na 1317.

heer van Oyenbrugge en Coolhem.

x Catharina van Bouchout

(dv. Daneel en Catharina van Wange)

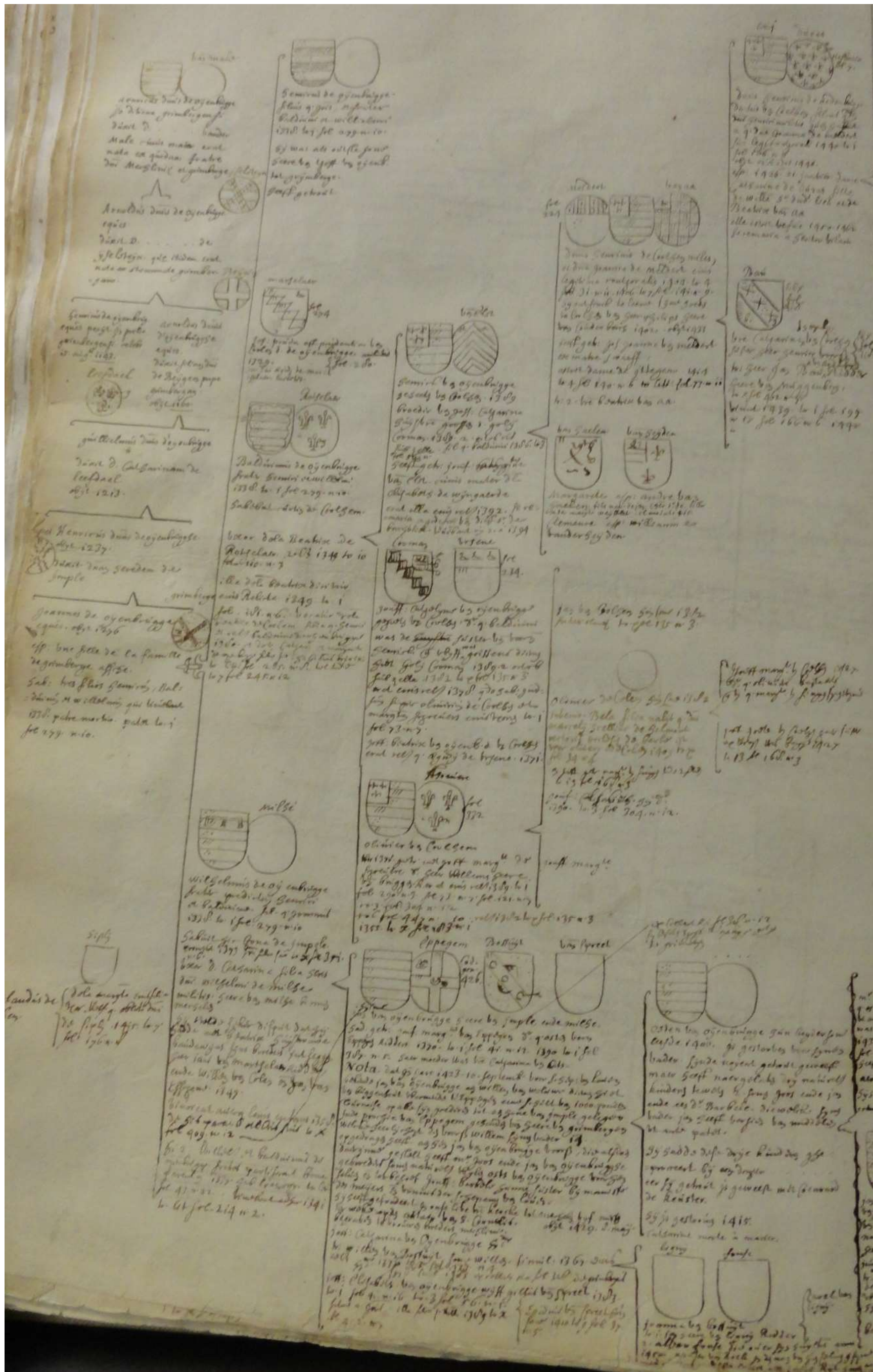
van wie:

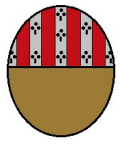
1. Boudewijn van Oyenbrugge, heer van Coolhem.
x Beatrijs van Rotselaer.
2. Willem van Oyenbrugge, heer van Oyenbrugge.
x Catharina van Milse (dv Hendrik).
3. Prudence ° ca 1330.
x Gielys van Marselaer.

¹ Archief Abdij Grimbergen, klasse II, cart I, nr 102.

² Archief Abdij Grimbergen, klasse II, cart I, nr 29 en cart II, nr 93.

 Henricus de Oyenbrugge in ditione Grimbergensi duxit d.... van der Male cuius mater erat nata ex quondani fratre domini Mechline et Grimberge Arnoldus dni de Oyenbrugge eques euxit D.... de Yselsteyn que Ibidem erat nata ex stenundi Grimbergano Henricus de Oyenbrugge eques perit In prelio Grimbergensi 11 aug 1143 Arnoldus dominis d'Oyenbrugge eques duxit filiam dni de Beygem prope Grimbergen Guilielmus dominis d'Oyenbrugge duxit d. Catharinam de Leefdael obyt 1213 Hendricus dominis d'Oyenbrugghie obyt 1237 duxit dominam Seredem de Imple Joannes de Oyenbrugge eques obyt 1276 esp: une fille de la famille de Grimberge Assche habuit tres filios Henricum, Balduinum et Willelmum qui vivent 1338. partis mortio. patet to 1 folio 279 n 10 [Il. 6487, folio 279 n 10]	 Henricus de Oyebrugge filius quondam Joannes et frater Balduini et Willelmi 1338. to 1 folio 279 n 10 hij was als outste sone heere van thoff van Oyenbrugge tot Grymbergen heeft getrouet Jof: Pruda oft Prudentia van Coolhem dicit van Oyenbrugge militis 1329 uxor domini Egidy van Marselaer militis folio 280 Balduinis de Oyenbrugge frater Henrici et Willelmi 1338. to 1 folio 279 n 10 habebat curtim de Coolhem uxor Beatrix de Rotselaer relicta 1349. to 10 folio 110 n 3 Illa domicalla Beatrix dicit relicta 1349. to 1 folio 181 n 6 vocatur domicella Beatrix de Coelhem filia quondam Henrici et relicta Balduini de Oyenbrugge 1380 et domicella Catharina et Margareta de Oyenbrugge hab: litteras originali to litt: folio 235 n 8 to 7 folio 245 n 12 	 Henrick van Oyenbrugge geheete van Coolhem 1389 broeder van Joff: Catharina huysvrouwe Goossen dicti Goly Cooman 1389 . 2 . octobris sub Zelle filius qiondam Balduini 1386 to 3 folio 56 n 1 heeft getr: Jouff: Cathelijne van der Elst cuius mater domicella Elisabeth van den Wijngaerde erat illa eius relicta 1392 se remaria a Godefroy van der Dilt Sr de Borchvliet viverent in 1394 Jouff: Cathelijne van Oyenbrugge geheeten van Coolhem dochter quondam Balduini, was de suster vande voornoempde Henric ende wijff van Goissens diemen hiet Goly Cooman 1389 . 2 octobris sub Zelle 1382 to 10 folio 135 n 3 erat eius relicta 1378 qdo hab: jud: sin super Oliviere van Coolhem et Margareta Schoevers eius uxore to 1 folio 73 n 7 Jouff: Beatrix van Oyenbrugge dicti van Coolhem erat relicta quondam Egidy de Ursene 1371 Olivier de Coolhem was 1378 getr: met Joff: Margareta de Schoevere dochter heer Willem heere van der Brugge, eius relicta 1389 to 1 folio 290 n 3, folio 73 n 7 folio 121 n 7. to 3 folio 304 n 12 to 6 folio 447 n 10, relicta 1382 to 10 folio 135 n 3 1355 to 10 folio 283 n 1	 Dominis Hendrik van Coolhem miles et domina Joanna de Meldert eius legitima conthoralis 1404 to 4 folio 31 n 11 . 1406 to 7 folio 141 n 9 hij out stuck te leene tegen goede te Coolhem van heer Philips heere van Couderborch 1402. Obyt 1433 heeft getr: Joff Joanna van Meldert ex matre Swaeff estait dame de Ittegem 1414 to 4 folio 140 n 6. To litt. Folio 77 n 11 tr: 2 Beatrix van Aa Margareta esp: Andre vanu Haelen fils née de Jan chevalier seigneur de Lille et de dame Margarete Wijfflit II ... 1415 Clemence esp: William vander Heyden	 Dni Hendrik de Oedenbrugge dictus van Coolhem filius dnus Henricus militis quam habuit a quondam dna Joanna de Meldert sua legitima cathoralis 114 to 1 folio 106 n 5 obyt est ... 1446 esp: 1426 31 jnavier dame Catharine de Duras fille de Willem seigneur dudit lieu et de Beatrix van Aa elle estait usefructe 1450 . 1461 se remaria a Hecor Vilain Vrouwe Catharina van Oyenbrugge van Coolhem suster heer Henricx voorschreven tr: heer Jan Bau Ridder heere van Muggenberch to 10 folio 462 n 7 vivant 1439 to 1 folio 199 n 15 folio 166 n 6 1440
	 Willelmus de Oyenbrugge frater predictem Henrici et balduini filis quondam Joannes 1338. to 1 folio 279 n 10 habuit bona de Impele prov... 1373 to 10 folio 351 n 6 uxor d. Catharina filia dominis Henrici de Milse militis heere van Milse binnen Mechelen hij stelde seker dispuut die hij hadde met Beatrix huysvrouwe Baudewijns sijn broeders int seghe heer Jans van Marselaer Ridder ende Willem van Colem ende Jan van Esschene 1347 viverent avecq leurs enfans 1358 to 10 folio 409 n 12	 Jan van Oyenbrugge heere van Imple ende Milse had getr: Jouff: Margarete van Eppegem dochter quondam Oste van Eppegem Ridder 1370 to 1 folio 40 n 13, 1390 to 1 folio 387 n 5 haer moeder was Vrouwe Catheline van Cets Nota: dat Inde jare 1423. 10 septembris voor schepenen van Loven bekende Jan van Oyenbrugge ende Willem van Woluwe diemen hiet van Buggenhout woonende t'Eppegem eene schult van 1000 pond Tornoise op alle sijn goederen tot den hove van Imple gelegen Inde prochie van Eppgem gehouden vanden heere van Grimbergen welke heerlijkheyt de voors Willem sijne vader 14 opgedrage heeft aen heer Jan van Oyenbrugge voors, die alsdoen daerInne gestelt heeft Mr Joos ende Jan van Oyenbrugge gebroeders sone natuerlijck wijlen Osts van Oyenbrugge voor hen selven ende tot behoef Jouff: Barbelen hunne suster bij manisse des meyers ende vonnis der schepenen van Loven hij heeft gefondeert In ons Live Vrouwe kercke tot Mechelen vijf messe per weke opde autaar van S. Cornelis obyt 1429. 3 may begrave te Vrouwe broeders Mechline Jouff: Catharina van Oyenbrugge hun dochter tr: Willem van Bossuyt sone Willem simmil 1367 eius relicta hun dochter 1370 to 3 folio 137 (437) n 4 hun dochter 1383 de Grimbergis Jouff: Elisabeth van Oyenbrugge wijff Gillis van der Spreet 1383 to 1 folio 40 n 16, to 3 folio 56 n 1 filius a Joannes illa 1389 tot 10 folio 412? n 11	Oste van Oyenbrugge hun beyder sone leefde 1400 Is gestorven voor sijne vader sijnde noyent getrouet geweest maer heeft naergelaten drij naturelijke kinderen te weten 2 sonen Joos ende Jan ende een dochter Barbara die welke sijn vader Jan heeft vorsien van middelen ut ante patet hij hadde dese drij kinderen gheprocureert bij een dochter eer sij getrouet Is geweest et Coenrard de Keuster Hij Is gestorve 1415 Joanna van Bossuyt tr: Jan heere van Ligny Ridder Egidius van der Spreet hun sone 1410 to 9 folio 37 n 5	

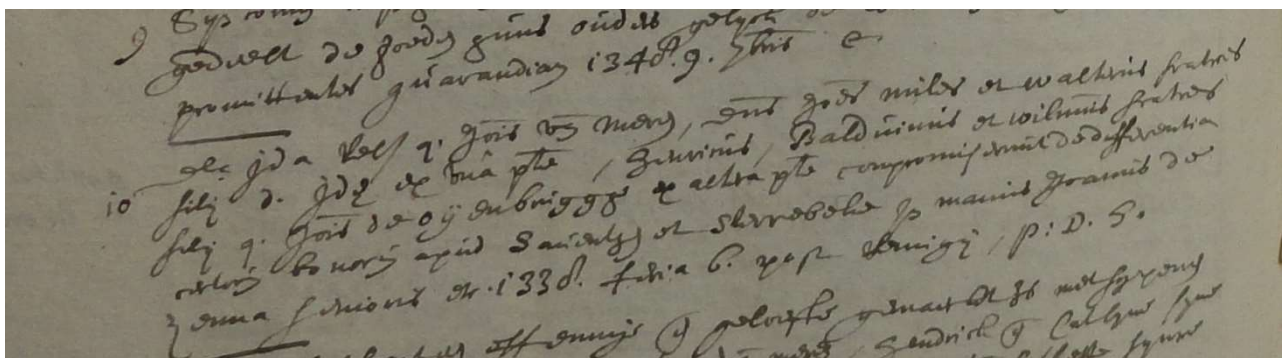
Zoals blijkt uit voorgaande zijn er tussen beide genealogieën toch wel enkele verschillen te merken. We stellen ook vast dat in de eerste publicatie zeer weinig verwijzingen zijn naar bronmateriaal. Op dit moment worden er meer en meer archiefbronnen (vanaf de 15^e eeuw) ontsloten. Hierdoor konden we de genealogie die hierna volgt, (de heren van Oyenbrugge te Grimbergen – afstammelingen van Willem van Oyenbrugge), op een aantal punten aanpassen en aanvullen. Volgende stukken werden hiervoor geraadpleegd:

- Koninklijke bibliotheek Brussel (KBR), handschriftenkabinet, Houwaertfonds
 - registers met regesten van de schepenbank van Brussel (vanaf de 14^e eeuw);
- Algemeen Rijksarchief Brussel (ARB), familiearchief de Merode-Westerlo:
 - leen- cijnsboeken en leenrekeningen der heren van Grimbergen (15^e -16^e eeuw);
- Stadsarchief Mechelen (SAM), Leuven (SAL) en Antwerpen (Felixarchief – online).
 - schepenregisters (15^e eeuw).

Wie waren de ouders van Willem van Oyenbrugge ?

Zoals we kunnen lezen geven de voorgaande genealogieën hiervoor totaal verschillende namen.

Op basis van enerzijds wat hierna volgt en anderzijds het artikel van Mevr. Chris Apers ivm de heren van Milse te Mechelen vanaf de 14 eeuw³ krijgen we voldoende bewijsstukken om te mogen stellen dat *Jan van Oyenbrugge* de stamvader was van de tak die we hierna verder behandelen.

Bron: KBR, handschriftenkabinet, Houwaertfonds, Il. 6487, folio 279 n 10

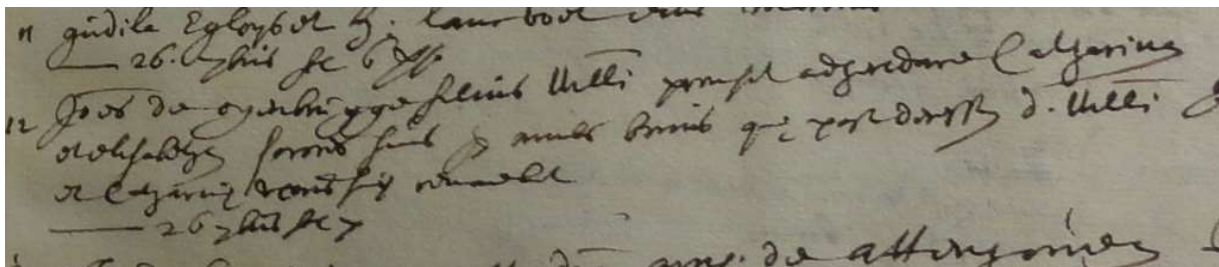
Transcriptie: "Domicella Ida Relicta quondam Joannis vander Mere, Dominus Joannes miles et Walterus fratris filij dicta Ide ex una parte, Henricus, Balduinus et **Willemus** fratres filij quondam Joannis de Oyenbrugge ex alter aparte compromiserunt de differentia certum bonorum apud Saventhem et Sterrebeke In manis Joannis de Zenna Senioris etca... 1338 feria 6 post Remigij P: D: S."

Vrije vertaling: "Overeenkomst tussen Vrouwe Ida (=vanden Berghe) weduwe wijlen Jan vander Meeren, heer Jan ridder en Wouter broers zonen van voornoemde Ida voor het eerste deel; En Hendrik, Boudewijn en **Willem** broers en zonen van wijlen Jan van Oyenbrugge voor het andere deel.

Beide partijen komen overeen om verschillende welbepaalde goederen gelegen in Zaventem en Sterrebeek over te geven in handen van Jan van Zenne senior – gedaan in 1338 de 7^e oktober (6 dagen na de feestdag va St Remigius).

Beide genealogieën vermelden dat Willem van Oyenbrugge gehuwd zou geweest zijn met Catharina van Milse, dochter van Willem, heer van Milse (uit Mechelen).

Mevr. Apers geeft in haar artikel echter voldoende argumenten die dit tegenspreken en dit wordt ook bevestigd door onderstaand uittreksel waarin we lezen "Joannes de Oyenbrugge filius Willemi promisit ad heredare Catharina et Elisabeth sororis suis.....dicti Willemi et Catharina uxoris sui..". Men vermeld hier geen achternaam bij de echtgenote van Willem.

Bron: KBR, handschriftenkabinet, Houwaertfonds, Il. 6496, folio 409 n 12

³ KKOLK Mechelen, handelingen deel 121, "Het hof van de heren van Milse (14^e eeuw", door Chris Apers.

Volgens Mevr Apers had de familie van Oyenbrugge op het einde van de 15^e eeuw delen van het oude hof te Milse in handen ³. Mogelijks is men er in het verleden (ten onrechte) vanuit gegaan dat dit kwam door een huwelijk tussen “van Oyenbrugge” en “van Milse”.

I. **Jan van Oyenbrugge**, (cit Mechelen 1314) ³, q^d 1338.

Van wie:

1. Hendrik van Oyenbrugge.
2. Boudewijn van Oyenbrugge, heer van Coolhem.
x Beatrijs van Rotselaar.
van wie: (oa)

- a. Hendrik VI van Oyenbrugge, † 1392.
heer van Coolhem.
x Katelijne van der Elst.
(dv Geraerd en Margareta vanden Wijngaerd)
van wie: (oa)

- 1) Hendrik VII van Oyenbrugge ⁴, † 6 december 1432.
heer van Coolhem.
x Joanna van Meldert † 8 september 1422.
(dv Jan II en Catharina Swaef)
xx Beatrijs van AA (wede Willem de Duras).
(dv Goswin en Isabella van der Hoffstadt).
van wie: (ex 1)

- a) Catharina van Oyenbrugge.
x Jan Bau (zv Wouter en Margriete van Ursene) ⁵.
- b) Hendrik VIII van Oyenbrugge, † 31 augustus 1440.
x Catharina de Duras (dv Willem en Beatrijs van Aa).
van wie afstamming [d' Oyenbrugge de Duras].

3. Willem van Oyenbrugge, **volgt II.**

II. **Willem van Oyenbrugge**, q^d 1383.

x Catharina N.
van wie:

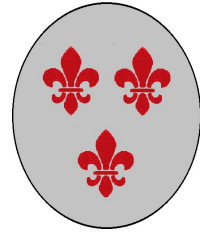
1. Jan van Oyenbrugge, **volgt III.**
2. Catharina van Oyenbrugge ° ca 1342.
x Willem van Bossuyt (zv Willem) [cit 1367] ⁶, q^d 1376.
van wie: (oa)

- a. Hr Jan van Bossuyt, ridder, q^d 1418.
x Elisabeth Pipenpoy, (dv Gijsbrecht en Maria Swaef) ⁷.
van wie:

- 1) Jan van Bossuyt (cit 1430).
- 2) Joffr. Cathelijne van Bossuyt, q^d 1430 ⁸.
x Jan van Oppem (cit 1424).

Oyenbrugge

Rotselaar

Oyenbrugge

⁴ KKOLK Mechelen, handelingen deel 120, pg 97-122, Chris Apers.

⁵ KKOLK Mechelen, handelingen deel 119, pg 13-103, Paul De Win.

⁶ KBR, handschriftenkabinet, fonds Houwaert, II. 6487, folio 40 n 17.

⁷ KBR Brussel, Houwaertfonds, II. 6601, folio 56.

⁸ SA Leuven, 7724, folio 289, dd. 15 maart 1430.

- 3) Joffr Heylwighe van Bossuyt, q^d 1446 ⁹.
x Jan van Nethenen geheeten van den Royele.
van wie: (cit 1446).
- a) Wouter van Nethene alias van den Royele.
 - b) Jan van Nethenen aliad van den Royele.
 - c) Joffrouwe Vrindelinne van Nethenen alias van den Royele.
x Otto van Kuyck, heer van Hoogstraten.
3. Elisabeth van Oyenbrugge ° ca 1345.
x Gielys van der Spreet (cit 1383) ¹⁰, q^d 1429.
van wie: (cit 1429) ¹¹
- a. Gielys van der Spreet.
 - b. Jan van der Spreet.

⁹ SA Leuven, 8118, folio 61, delinge dd. 14 september 1446.

¹⁰ KBR, handschriftenkabinet, Houwaertfonds, II. 6487, folio 40 n 16.

¹¹ SA Leuven, 7324, folio 316v°, dd. 29 maart 1429.

1. Cijnsboek van Maria van Vianden, Vrouwe van Grimbergen a° 1372 ¹²:
folio 36 “Jan van Oyenbrugge (*de oude*) ghemeyn man [= van beyde heren, met name van Vianden en van Aa], van sinre hoeve te Grimberghe... Item noch ghemeyn man van Loenys goede van der Borch vol leen”.

2. Schepenregister Mechelen nr 9, (1388-1390):

folio 43: “Egidius van den Spreet nomine Elisabeth de Oeyenbrugge eius uxoris, quittens Johannes de Oeyenbrugge, filius quondam Johannes de Oeyenbrugge, super 90 firtellas sigilae et de omnibus alias bonis et missionibus, dictus Egidius et Elis in subsidum minorii inter ipsos eusdem presentes contracti, par quondam William de Oeyenbrugge patrem dicta Elisabeth et quondam Johannem de Oeyenbrugge eius filiem quittent et adconventum 18 florijnen, .. in dictum subsidum matrimonii, ad mansionem dictam de Milse, Machlinie in de Milzestraat.

Vertaling: Gilles van den Spreet geeft in naam van zijn echtgenote Elisabeth van Oyenbrugge kwijting aan Jan van Oyenbrugge, zoon van wijlen Jan van Oyenbrugge, voor 90 viertelen haver en andere tegoeden die Gilles en Elisabeth bij hun huwelijk hadden ontvangen van wijlen haar vader Willem van Oyenbrugge en door wijlen diens zoon Jan van Oyenbrugge. Die 18 florijnen (geldwaarde van de haver?) waren belast op het hof genoemd Milse in de Milsestraat in Mechelen ¹³.

3. Cijnsboek “ghemeynen cheyns te Grimbergen myns joncheren van Nassouwen ende sHeeren van Aa”, a° 1419 ¹⁴:

Folio 20v° “Jan van Oeyenbrugge van eusele omtrent zijn hof.... Item noch van Lonys goede van der Borcht..”

Folio 21v° “de Joffrouwe Pipenpoys (*wede Hr Jan van Bossuyt*) van 9 buender lands die Willems van Oeyenbrugge waren van leene vererft te noedbeke gelegen”

4. Schepenregister Leuven, dd. 29 maart 1429 (1430ns.) ¹⁵.

Registratie van een aantal stukken uit een juridisch dossier aangaande het testament van Jan van Oyenbrugge de oude.

We lezen hierin dat Jan van Oyenbrugge a° 1423 een schuld had bij Willem van Woluwe van 1000 pond oude groten Tournois.

- 11 september 1423: Willem van Woluwe uit Buggenhout werd, door tussenkomst van de schepenen van Leuven, in bezit gesteld van de helft van het hof van Oyenbrugge gelegen in Grimbergen en eigendom van Jan van Oyenbrugge.
- 21 september 1423: Jan van Oyenbrugge geeft aan Willem van Woluwe, (om het beslag op het hof van Oyenbrugge ongedaan te maken?), voor de voorgenoemde schuld, een erfcijns van 42 gouden denieren geheten Antwerpse schilden die hij hief het hof met cijnshof en het goed Lobroek in de parochie st Willebrordus (Antwerpen). Blijkbaar was van Woluwe niet tevreden met de modaliteiten van terugbetaling van deze schuld want op 11 september 1428 laten de schepenen van Leuven beslag leggen op alle goederen van Jan van Oyenbrugge, onder andere het hof van Impel (Eppegem) en de (*tweede?*) helft van het hof van Oyenbrugge, en dit ten voordele van Willem van Woluwe.

Op 29 maart 1430 verkoopt Willem van Woluwe:

- De erfelijke inkomsten ten behoeve van de kerkfabriek van Onze-Lieve-Vrouw te Mechelen. Voorwaarde was dat de huidige en latere provisoren of voogden van voornoemde kerkfabriek dagelijks een mis dienden te laten celebreren (ter waarde van deze inkomsten), voor het zielenheil van Jan van Oyenbrugge en zijn voorzaten.
- De helft van het hof van Oyenbrugge werd verkocht ten behoeve van Jan van Bossuyt en Heylwighe van Bossuyt (x Jan van der Nethene alias van Royele), kinderen van Jan van Bossuyt. Jan van Oyenbrugge behield hierop het vruchtgebruik zolang hij leefde.
- De andere helft werd eigendom van Hr Joos, Jan en Barbara van Oyenbrugge, natuurlijke kinderen van Oste van Oyenbrugge (broer van Jan van Oyenbrugge de oude) die hij had van Margriete van den Driessche. Voorwaarde was dat Gielys en Jan van der Spreet, kinderen van wijlen Gielys en van Elisabeth van Oyenbrugge het vruchtgebruik kregen op deze helft van het hof van Oyenbrugge. Jan van Oyenbrugge behield dit deel in eigendom (zolang hij leefde).

5. Schepenregister Mechelen nr 37, folio 79, dd 13 februari 1427 ¹⁶.

Jan van Oeyenbrugge, natuurlijke zoon van wijlen Osto, en zijn zus Barbara, ook natuurlijke dochter, verklaren alle bezittingen ontvangen te hebben die hen toekwamen vanwege hun vader, en dit uit handen van hun vaderlijke verwant Jan van Oyenbrugge, hun voogd en beheerder. Zij geven het kwijtschrift aan heer Jan vanden Esschels ter attentie van hun voogd.

¹² AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, LA 1249_2.

¹³ SAM, schepenregister, nr 9, folio 43, dd 5 november 1388 – met dank aan Chris Apers voor de info.

¹⁴ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 330.

¹⁵ SAL, schepenregisters, 7324, folio 315v° - 316v°, met dank aan Chris Apers voor de info.

¹⁶ SAM, schepenregisters, G serie I, met dank aan Chris Apers voor de info.

6. Rekeningen van Hendrik de Cuyper, klerk van de jonkheer van Nassau ¹⁷, (7 maart 1428 - 11 maart 1431):
“Item opten 20e dach van december 1431 ontfinc Jan van Oeyenbrugge bastaert van mine genedige jonchere (Nassau) te Mechelen twee volle leenen deen thof toeyenbrugge ende dander dat Lonys van der Borch was te grymberge gelege diemen in gemeyne leene houdende es dair Jan van Oeyenbrugge doude vut verstorve es die den selve Jan van Oeyenbrugge den bastaert die voirscreven goede met loven brieve gemaect heeft – dair af ontvangen 10 gulden peters” (heergewede);

(11 maart 1431 – 1 mei 1433):

“Opten 10e dach van september 1432 ontfinc Jan van den Royele van minen genedigen Jonckere tot loeven de goede van oeyenbrugge gelijc die te grymberge in twee volle leene gelegen sijn dair af de helft tvierendeel des voriscreven Jans wive (= Heylwighe van Bossuyt) aengestorve is bider doot wilen Jans van Oeyenbrugge (doude) dair aff mijns voirscreven jonchere sculdich hadde geweest te hebben 10 cronon..... dat Jan van Bossuyt erfelic plach te hebben den voirs Jan van den Royele toegeseght ende geloeft was dat mijn joncker hem een heergewede quytscilde soude van den voirs goede van oeyenbrugge Item want dat de voirscreven Jans wijf van de Royele Inde voirscreven goede met voirder gericht en was dan voir een vierendeel ende de selve Jan dander vierendeel gecregen hadde met loven brieve...”

7. Leendenombrementen Grimbergen a° 1440-1540 ¹⁸:

“Jan van Oeyenbrugge ende Jan van Nethenen geheeten van den Royele houden In gemeyne leene van beyde heeren van Grymbergen twee volle leenen deen geheeten tgroot leen van Oeyenbrugge ende dander het leen voortijts Lonyse van der Borch toe te hoeren plach...” – 18 mei 1440

8. Leenboek van de “gemeyne” lenen a° 1477-78 ¹⁹:

folio 21 “Jan van Oedenbrugge hout twee volle leenen te weten thof toeyenbrugge met sunder toebehoirten... Meester Gelden van der Noot (zv. Wouter en Juede Colays), hout twederdeel van Jans van Oedenbrugge leenen hiet voere gescreven..”

9. Leenboek van de “gemeyne” lenen a° 1482-1505 ²⁰:

folio 70 “Joos van Oeyenbrugge gemeyn man van eene volle leene Inde prochie van Grymbergen gelegen te weten thoff te Oeyenbrugge...etca”

folio 70” Item meester Gelden van der Noot gemeyn man van twee volle leenen... daer Joos van Oeyenbrugge deen helft af toebehoirt..”.

10. Leenboek van de “gemeyne leenen” eind 15^e eeuw ²¹:

Folio 95v° “Item Joos van Oeyenbrugge gemeyn man van eenen volle leene Inde prochie van Grymbergen gelegen te weten thoff te Oeyenbrugge met sijnen toebehoirten daer aff de helft toebehoirt meester Gelden van der Noot [† 14 september 1492], houdende omtrent 25 boender lants Jouffr Digna van der Noot heeft ontfanen de helft van den voirscreven leene blijkend Int register folio 27”

Op 22 september 1454 verkocht Wouter van Nethenen alias van Royele (zv Jan en Heylwighe van Bossuyt), de helft van het hof aan Laureys van Wachelgem. Zijn dochter Clementia van Wachelgem (weduwe van Gielis Vrancx) zal het goed op 12 september 1468 verkopen aan Geldolf van der Noot ²². Zijn zoon Huybrecht deed op 4 april 1480 het leenverhef voor de helft van het hof van Oeyenbrugge. Deze toestand duurde tot 25 juli 1528, de dag waarop Marie van der Noot (echtgenote van jonker Peeter Wasservas, dochter van Huybrecht ²³ en Margareta van Schoonhoven; en kleindochter van Gelden van der Noot), haar akkoord gaf met de verkoop van het deel van de familie van der Noot. Begunstigde was jonker Engelbert van Oeyenbrugge.

¹⁷ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 470.

¹⁸ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 454.

¹⁹ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 456.

²⁰ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 327.

²¹ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 431.

²² AR Brussel, familiearchief van der Noot, I 114, nr 158, folio 146v°- 150. Met dank aan Chris Apers voor de info.

²³ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, VM 431, folio 3v°.

III. **Jan van Oyenbrugge 'doude'**, q^d 1383.

Had het hof van Oyenbrugge in leen van de heren van Grimbergen

[van Vianden – van Aa] (cit 1372) ²⁴.

x **Margriete van Eppegem geheeten van Impele** (dv. Osten van Eppegem ²⁵
en Cathelijne van Kets). Zij hertrouwde met Gielys van der Spreet (cit. 1383) ²⁶.
van wie:

Oyenbrugge

Eppegem

1. Osten (Otto) van Oyenbrugge, **volgt IV**.
2. Jan van Oyenbrugge (cit 1417) ²⁷ ° ca 1366, † 1430.
Hield het hof van Oyenbrugge in leen van heren van Grimbergen (cit 1419),
en had van de Hertog van Brabant de 'Nederste molen', gelegen Vilvoorde in leen (cit 1428) ²⁸.

IV. **Osten (Otto) van Oyenbrugge** ° ca 1364, q^d 1429.

van wie drie natuurlijke kinderen bij **Margareta van den Driessche** (cit 1417) ²⁷.

1. Mr Joos van Oyenbrugge ° ca 1390, q^d 1450.
Heer van Impel (verhef 28 juni 1430).
x Cathelijne Kixam (dv Arnold en Lijsbeth van der Brugge).
Geen kinderen. Zijn broer Jan erft alle leengoederen.
2. Barbara van Oyenbrugge ° ca 1394, † 17 september 1437.
x Wouter van den Broecke (cit 1431) ²⁹.
3. Jan van Oyenbrugge, **volgt V**.

V. **Jan van Oyenbrugge** ° ca 1398, † 4 augustus 1482 ³⁰.

Leenman der heren van Grimbergen op het hof van Oyenbrugge (cit 1479) ³¹.

x (ca 1424) **Catharina van Berbelghem**, Vrouwe van Molendonck,
† 10 oktober 1457, (dv. Jacobus van Berbelghem, heer van Molendonck
en Agnes van Kruyningen).

van wie: ³²

Oyenbrugge

Molendonck

1. Barbara van Oyenbrugge ° ca 1424, q^d 1503.
2. Catharina van Oyenbrugge ° ca 1428.
x Thomas Wijfflet (cit 1491) ³³.
Kocht eind 15^e eeuw (ca 1490) het hof van Linth (leen van de heren van Grimbergen),
van Claes van den Heetvelde ³⁴.
3. Jan van Oyenbrugge ° ca 1432, q^d 1487.
x Jouffr Kathelijne van den Bossche (cit 1487) ³⁵.
van wie: (cit 1487)
 - a. Joos van Oyenbrugge.

²⁴ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, LA 1249_2, cijnsboek a° 1372 en VM 281, folio 5, 29 augustus 1427.

²⁵ Le Livre des feudataires de Jean III, duc de Brabant van Galesloot, pagina 217, "*Oste de Eppegem dimidium molendium apud Filvordiam*".

²⁶ KBR, handschriftenkabinet, Houwaertfonds, II. 6487, folio 40 n 14.

²⁷ SA Antwerpen (felixarchief), schepenregisters, nr 5, 1415-1417, folio 451v°, dd. 13 mei 1417 – met dank aan Chris Apers voor de info.

²⁸ SA Leuven, 7722, folio 15, akte dd. 5 juli 1428.

²⁹ AR Brussel, familiearchief de Merode- Westerlo, VM 281, folio 38, 31 november 1431.

³⁰ SAM, varia, V163, folio 36 – met dank aan Chris Apers voor de info.

³¹ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, VM 335, leenboek vernieuwd a° 1479, folio 28v°, "*Jan van Oeyenbrugge gemeyn man van den hove toeyenbrugge met synre toebehoorten*".

³² SA Mechelen, schepenregisters G, serie I, nr 89, dd. 25 april 1467 – met dank aan Chris Apers voor de info.

³³ SA Mechelen, schepenregisters G, serie I, nr 108, folio 151, dd. 21 januari 1491 (1492ns) – met dank aan Chris Apers voor de info.

³⁴ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, VM 431, folio 15v°.

³⁵ SA Mechelen, schepenregisters G, serie I, nr 106, folio 41v°, dd. 20 december 1487 – met dank aan Chris Apers voor de info.

- b. Willem van Oyenbrugge.
- c. Jan van Oyenbrugge.
- d. Digne van Oyenbrugge, minderjarig.

4. Geertruyde ° ca 1436.

5. Otto ° ca 1440, † 1500.
x Lijsbeth van Voosdonck.
van wie afstamming – tak van Kobbegem.

6. Hendrik ° ca 1444.

7. Judocus, **volgt VI**.

VI. **Joos van Oyenbrugge** ° ca 1448, + augustus 1506.

Jonker, drossaard van het land van Grimbergen [Nassau] (1489-1504).

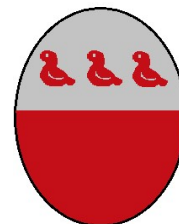
Heer van Oyenbrugge (voor de helft), Impel (Eppegem) en Molendonck (Leest).

x (28 juli 1490) ³⁶ **Maria van Ursene**, (dv. Hr Philips en Maria van der Heyden),
° ca 1465, q^d 1528.

van wie: (verdeling ca 1530) ³⁷

Oyenbrugge

Ursene

1. Anna ° ca 1490, † 1545.
x Jan Pipenpoy (zv. Jan en Digne de Mol van Ledeberg).
Kreeg bij de verdeling het hof te Boots, gelegen in Londerzeel.

2. Marie ° ca 1492.
x Heer Franchois van Diest.
Ontving een winhof geheeten thoff te Loobroeck, gelegen in Antwerpen.

3. Antoon ° ca 1494, q^d 1529.

4. Engelbert, **volgt VII**.

5. François ° ca 1498, † 1 november 1540.

Heer van Impel.

x Margriete Quarre (dv. Maximiliaen en Marie 't Seraerts).

Zij hertrouwde met ridder Andries van Sigoinne.

Hij kreeg naast het hof tYmpele te Eppegem ook een huis geheten 'den Helm' in Eppegem, een winhof buiten Mechelen gelegen geheten 'thoff te Berbelghem', een huis gelegen in de Milsestraat te Mechelen en tenslotte een vierendeel in het winhof geheten 'thoff van Molendonck' gelegen in Leest.

van wie: (cit 1549).

a. Louys.

Heer van Impel (leenverhef 28 juni 1588) ³⁸.

x Margriete Kerremans, (dv Willem en Barbara Azeniers).

van wie:

1) Engelbert, heer van Impel.

x Maria van Zuutpeene.

van wie:

a) Karel.

b) Jeronimus.

c) Maximiliaen, heer van Impel.

d) Anna.

³⁶ AR Brussel, familiearchief van der Noot, I 114, nr 152, huwelijks voorwaarden.

³⁷ AR Leuven, schepengriffie Eppegem, 3196, folio 47, verdeling tss de kinderen wijlen Joos van Oyenbrugge en wijlen Maria van Ursel. Het betreffen goederen afkomstig van hun ouders en van wijlen Jouffr Kathelijne van Oyenbrugge weduwe Thomas Wijfflets, hun tante.

³⁸ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, CA 1413, folio 277.

- 2) Margriete, religieuse in de abdij van Vorst.
- 3) Maria.
- b. Engelbert † Delft 1611.
x Anna van den Boye.
- c. Maximiliaen, religieus in de abdij van Grimbergen.
- d. Marie, religieuse in het klooster van OLV van de roos van Jericho (Brussel).
- e. Anna.
x Adriaen Teye, heer van Wemmel.
In 1562 liet jonker Louys van Oyenbrugge de hoeve van Molendonck gelegen te Leest aan zijn zus Anna ³⁹.

VII. **Engelbert van Oyenbrugge** ° ca 1496, † 25 maart 1576.

Rentmeester (1520-1550) en drossaard (1520-1556) van Grimbergen (Nassau).

x (Brussel 12 februari 1526).

Catharina t' Seraerts geheeten Heeckenshoot ° ca 1504, † 28 augustus 1583.

(dv. Antoon † 1532 en Margriete Pot † 1540).

van wie: (cit 1554) ⁴⁰

Oyenbrugge

Seraerts

- 1. Marie.
x Antoon Quarre, heer van Salmslach.
(zv. Maximiliaen en Anna van Heetvelde).
Ontving bij de verdeling de molen en het 'hoff van Lathem metten berchuyse, pachthove, duyffhuyse, schuere, stallen metten bogaerde omtrent Heymbeeck met 2 besloten beempden aent voirscreven hoff gelegen gelijk de weduwe Willem Luyens ende Merten Aelbrechts dat in hueringe houdt met 7 1/2 bunder lants'.
- 2. Nicolaes † ca 1555.
- 3. Philips Rene, **volgt VIII**.
- 4. Coenraed † Den Haag 1612.
kanunnik van Onze-Lieve-Vrouw te Doornik. Tot bisschop benoemd door de opstandige Staten-Generaal maar (uiteraard) niet erkend door Rome.
Kreeg bij de verdeling "thuys ende hoff van Obberge mette neder pachthove mette landen weyden bogaerde daertoe gelijk Hendrik Buelens (fs Merten) die In pachtinge houdt".
- 5. Hr Antoon † 13 februari 1594.
Abt van de abdij te Grimbergen (1577-1594).
Koos de zijde van de opstand tegen Filips II.
- 6. François, heer van Milse † 1576.
Kapitein in Staatse dienst. Liet het leven bij de inname van Antwerpen in 1576.
x Anna van der Noot.
(dv. Engelbert en Margriete van Daele).
Naast de hoeve oft goeden van Potshoeve oft Kyckers gelegen onder de sluys Int land van Steenberghe, de tiende van Oyenbrugge oft Houmolen en de molen van Oyenbrugge (die Willem de Hazelere in pacht had), kreeg Franchois in 1567, als jongste zoon, het huis geheten 'thoff van Milse alias van Oyenbrugge' gelegen in de Milsestraat te Mechelen ⁴¹.
- 7. Margriete.
- 8. Barbara.
Kloosterlinge in het klooster van Rijnsburg (Nederland) ⁴².

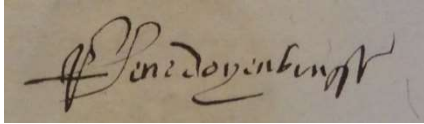
³⁹ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 3649bis, folio 237, 30 oktober 1562.

⁴⁰ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 3649bis, folio 196v°, 8 augustus 1554, (testament van Engelbert van Oyenbrugge en Cathelijne 't Seraerts)

⁴¹ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 3649bis, folio 334, codicil bij testament van Engelbert van Oyenbrugge, dd 24 sept 1567.

⁴² Archief Utrecht, Inscriptiones van Buchel, pagina 59.

VIII. **Philips René van Oyenbrugge** ~ Brussel 12 september 1531 ⁴³.
† 12 mei 1617.

Drossaard van Grimbergen [van Bergen-Glymes] (1559-1583).

Jonker, heer van Oyenbrugge (leenverhef 7 juli 1577) ⁴⁴.

x (1558) **Louyse van der Noot** ° ca 1535, † 1 oktober 1578.

(dv. Wauter en Catharina Hinckaert).

xx **Joanna d' Enghien** † 1614.

(dv. Vigilius en Anna van Berchem).

Hij erfde het *"hoff van Oyenbrugge metten steynen huuse, schuren en stalle daerop staende mette hove, boegaerde, wateren, twee bloecken voer tselve hoff gelegen mette winnende landen daertoe behoirende..."* ⁴⁵.

van wie:

ex 1

1. Anna.

x (26 november 1601) Wynand Berlaymont † 9 maart 1633.

xx Claude de la Bourlotte.

2. Catharina † november 1608.

x Jean d' Yve + Quévry-le-Grand 3 november 1610.

3. Carel.

4. Engelbert † 24 juni 1597.

5. Geraerd, **volgt IX**.

6. Nicolaes.

7. Peeter.

x Catharina de Windt.

(dv. Joos en Maria de Langemeersch).

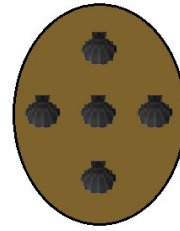
ex 2

8. Philipotte.

x Adolphe van Busleyden † 1614.

(zv. Nicolaes en Philipotte van der Noot).

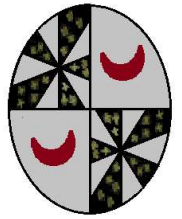
Burggraaf van Grimbergen (zie deel 2 - 'het hof ter Tommen').

van der Noot

Oyenbrugge

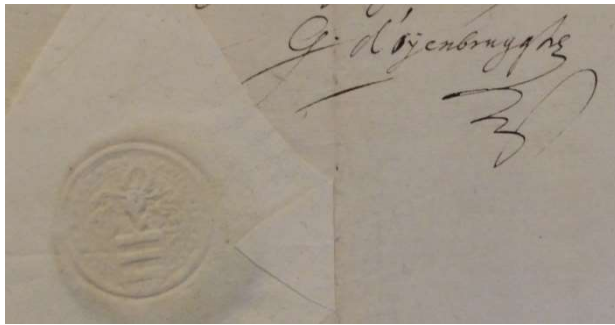
Enghien

⁴³ ss. Philips van Croy, hertog van Aarschot in naam van René van Nassau, prins van Oranje en Margareta van Croy echtgenote van graaf Karel van Lalaing.

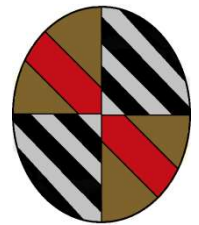
⁴⁴ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, VM 425, leenboek a° 1543, folio 67.

⁴⁵ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, VM 454, leendenombrementen, dd. 29 augustus 1611.

IX. **Geraerd d' Oyenbrugge** ° ca 1571, † Grimbergen 24 september 1637 (66j).

Oyenbrugge

Ligne

Jonker, heer van Oyenbrugge (leenverhef 8 januari 1618) ¹⁹, ridder (patentbrief van Koning Philips IV – Madrid 21 november 1626). De penning van de familie d' Oyenbrugge (rechts afgebeeld), stelt een bijenkorf voor met rondvliegende bijen die wordt aangevallen door een beer. Met als bijschrift: PATIOR UT POTIAR (ik blijf volharden). De reden voor het slaan van deze penning kan misschien gezocht worden in het feit dat Geraerd, heer van Oyenbrugge vanaf 1620-1625 schepen was in de stad Brussel. In 1629 en 1630 (jaar dat de penning is geslagen) zat hij niet in de magistratuur. In 1635 was hij burgemeester van Brussel.

x **Philipotte de Ligne** † Brussel 12 november 1646.

(dv. Jean en Philipotte van der Noot).

van wie:

1. Godfried, **volgt X**.
2. Karel † Grimbergen 25 september 1631.

X. **Godfried d' Oyenbrugge** ° ca 1610, † 12 februari 1647.

heer van Oyenbrugge, Baron van Meldert.

x (26 juni 1637) **Anna Marie van Oyenbrugge de Duras** † 16 januari 1676.

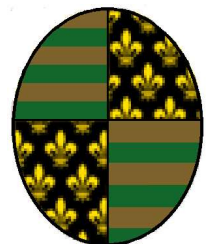
(dv. Jacques en Anna de Berlo).

van wie:

1. Angeline Hélène.
2. Engelbert Godfried, **volgt XI**.
3. Elisabeth ° 1635, † Dilbeek 15 november 1642.
4. Karel Renaat ° 1647, † Brussel 21 december 1678 (31j).

Oyenbrugge

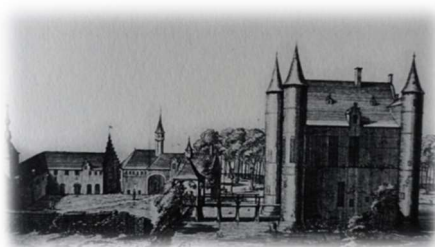

Oyenbrugge
Duras

XI. **Engelbert Godfried d' Oyenbrugge** + 2 oktober 1681.

heer van Oyenbrugge, Baron van Meldert.

x (30 oktober 1669), **Marie Ernestine de Berlo** + 2 november 1686.

Adriana van Kerrenbroek.

Van de kapel en de oude delen van het kasteelpachthof bestaan nu nog slechts enkele gebouwen. De huizen aan de Poddegemstraat nummers 119 tot 129 schijnen resten te zijn van de hoeve van Oyenbrugge. Een tekening van Harewijn geeft een zicht op het kasteel, gezien vanuit het noorden. Het kasteel, gehavend door de tand des tijds, verdween vóór 1769. Het is niet waarschijnlijk dat na 1725 het kasteel nog voortdurend door de eigenaars werd bewoond. Op 23 november 1781 verkocht graaf d'Oyenbrugge wat nog overbleef van het kasteel, de hoeve, de brouwerij, de kapel en de watermolen, aan Hendrik Maria Gerard Helman, zoon van de baron van Willebroek en van

Pachters van het hof van Oyenbrugge:

Half mei 1444 ⁴⁶	Pauwel Gherijs (ex Vilvoorde)
24 mei 1449 ⁴⁷	Hendrik Buelens (zv. Aert)
1504 ⁴⁸	Laureys van der Elst (zv. Laureys) x Marie 't Sas (wede Laureys Buelens).
Half maart 1574 ⁴⁹	Willem Heynsmans (zv. Seger). x Catharina van der Perre (dv. Jan).
1602	Jan van den Bloke. x Barbara Heynsmans. xx Josijne de Muntere.
1633 ⁵⁰	Nicolaes van Campenhout. x Joanna Verlinden.
1696 ⁵¹	Carel van Hamme (pachthof) en Jan Huber (kasteel)
1 oktober 1677 ⁵²	Hendrik van Hamme (zv Jan en Maria van der Beke) x Anna van Overstraeten.

⁴⁶ Stadsarchief Leuven, schepenregisters, 8115, folio 224, 24 februari 1444.

⁴⁷ Stadsarchief Leuven, schepenregisters, 8120, folio 274, 24 mei 1449.

⁴⁸ Stadsarchief Mechelen, schepenregisters, nr 122, a° 1504, met dank aan P. Behets voor de info.

⁴⁹ AR Brussel, familiearchief van der Noot, I 114, nr 268, pachtcontract 17 januari 1575.

⁵⁰ Bibliotheek Strombeek, parochieregister Grimbergen, lijst inwoners a° 1633.

⁵¹ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 10733, kaartboek Jan van Acoleyen a° 1696, kaartblad 13 nr 2.

⁵² RA Anderlecht, notariaat Brabant, notaris E. Hoveniers (Brussel), 2289, minuut dd. 1 oktober 1677. Met dank aan J.F. de Coninck voor de info.

II. HET HOF TE PODDEGEM.

Aan de oostkant van Grimbergen, als uitlooppunt van de oude Weesenhage, staat een machtighe hoeve genaamd 'Poddegem'. Het is een voormalige middeleeuwse castrale motte of site met walgracht waarvan de oudste getuigenis, een donjon, mogelijk opklimt tot het midden van de 14de eeuw. Landelijk gelegen domein aan de Maalbeek ten noordoosten van het dorpscentrum, gelegen in het beschermde dorpsgezicht "De Maalbeekvallei" en waarbij de resten van het waterkasteel als monument werden opgenomen (M.B. van 9 juli 1980).

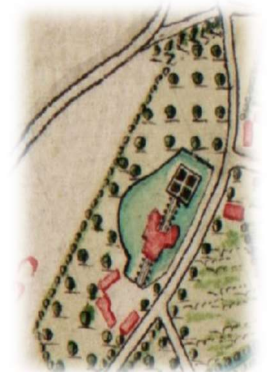
Deels omgracht, iets achterin gelegen semi-gesloten hof toegankelijk via het zuidoostelijke poortgebouw dat wordt geflankeerd door lage bakstenen muurtjes. Gekasseid rechthoekig erf ten noordoosten begrensd door resten van de motte en het waterkasteel, ten noordwesten door het woonhuis en ten zuidwesten door een dienstgebouw. Poddegem, de enige inganaam van Grimbergen, verwijst naar een Frankisch domein uit de tweede helft van de 4de eeuw en betekent "de woning van het gezin Pud". Het hof was eigendom van de beide heren van Grimbergen en werd in leen gegeven aan de familie van Poddegem. Niet te verwarren met de verdwenen Beigemse abdijhoeve genaamd "Poddegemhoeve" of ook "Meyershoeve", gesticht in 1245 op het uiteinde van het hier besproken domein. Volgens F. Doperé en W. Ubregts situeert de bouw van de donjon zich na deze periode doch vóór 1474. In dat jaar maakt een leenverhef immers melding van een stenen woning, een toren, een molen, 42 bunder land enz. De constitutie van de toren, een bakstenen kern bekleed met een natuurstenen parament, maakt dat de toren niet ouder is dan 1350. De geringe bewoonbare oppervlakte (de kleinste vierkante donjon in Vlaanderen), het ontbreken van schouwen en de vermelding in 1474 van de toren na het stenen woonhuis doet vermoeden dat de donjon niet als woontoren maar als statussymbool werd gebouwd. In de literatuur is sprake van nog een tweede, gelijkaardige toren uit dezelfde periode die in de 19de eeuw "met veel gedruis" is ingestort.

De oudste voorstelling van het hof is terug te vinden in het kaartboek van de abdij (1699) met de vermelding: "t'casteel van Poddegem". Het omwalde kasteel wordt voorgesteld als twee parallelle rechthoekige volumes vergezeld van twee torens, buiten de omwalling twee afzonderlijke hoevegebouwen in een L-vorm. De Ferrariskaart (1771-1778) gecombineerd met het Primitief kadasterplan (1821) geven interessante informatie over de ontwikkeling van het Hof te Poddegem. De typische structuur van de middeleeuwse motte bestaat uit een ringgracht rond het opgehoogde opperhof en aansluitend een meer hoekige omwalling rond het al dan niet opgehoogde neerhof.

Dit leidde in de loop der volgende eeuwen vaak tot een in twee gedeelde, quasi rechthoekige omwalling, aan de ene zijde afgerond, aan de andere zijde recht afgelijnd. Zo ook te Poddegem. In de loop van de 16de of 17de eeuw werd er echter op de plaats van het neerhof een geometrische tuin aangelegd (zie

Ferrariskaart) en de hoeve buiten de omwalling heropgebouwd (reeds terug te vinden op de abdijkaart). Vermoedelijk werd op dat moment het kasteel omgebouwd tot een "huis van plaisantie" met bijhorende lusttuin. Minstens vanaf de 18de eeuw bestond de nieuwe hoeve uit drie vrijstaande, U-vormig opgestelde volumes, ten zuidwesten van en geopend naar het kasteel. De oorspronkelijke omwalling die tot in de tweede helft van de 19de eeuw intact bleef, is tot op heden afleesbaar in het landschap. Circa 1872 werd de hoeve volledig vernieuwd door Eugène Helman. De wal tussen het kasteel en de hoeve werd gedempt en de resten van het kasteel uitgebreid met een woonhuis. Er werden twee nieuwe volwaardige bedrijfsgebouwen ten noord- en zuidwesten en twee kleinere gebouwtjes aan de overzijde van het erf opgetrokken. Wegens het verwijderen van de wal en het verbinden van de stalvleugel aan het kasteel ging laatstgenoemde definitief deel uitmaken van het erf (zie oude postkaart). Volgens mondelinge overlevering werden pilasters van blauwe hardsteen, afkomstig uit het kasteel van der Tommen (Borgt), in de stallen hergebruikt. Omstreeks 1934 dempte men de wal rond de lusttuin, in de loop van de tweede helft van de 20ste eeuw verdween ze volledig. Roger Helman de Grimberghe schonk circa 1942 het hof te Poddegem en zijn gronden aan de Openbare Onderstand van Grimbergen, waarvan 25 ha werd ingepalmd door het vliegveld (Humbeeksesteenweg nr. 329).

In 1954 kwam het domein in privéhanden en werden de hoevegebouwen grondig gewijzigd. De zuidwestelijke stallen werden heropgebouwd tot woonhuis, het haakse dienstgebouw aangepast tot bergruimte en garage en de in 1941 geregistreerde varkenstallen aan de straatzijde gesloopt en vervangen door een bakstenen muur en poortgebouw. Al deze gebouwen kregen een neotraditioneel uitzicht en werden heropgebouwd en/of aangepast met Spaanse baksteen en kalkzandsteen afkomstig van gebouwen die werden gesloopt voor de wereldtentoonstelling in 1958 te Brussel. De nieuwe wal achter het woonhuis en de motte komt slechts gedeeltelijk overeen met de oorspronkelijke toestand.

Zoals eerder vermeld was het hof van Poddegem leengoed van beide heren van Grimbergen. De familienaam Poddegem duikt voor het eerst op in 1276 om rond het midden van de 14de eeuw voorgoed te verdwijnen. In 1276 verschijnt een zekere Willem van Poddegem, in een goedkeuringsbrief van Geeraerd van AA, heer van Grimbergen en Pollaer. Hij bevestigt de abdij in 't bezit der goederen te Poddegem⁵³. In het tiendeboek van 1307 staat Willelmus de Poddegem ook vermeld in de lijst der tienden te Grimbergen. Daarboven staat Arnoldus, dan Clementia de Poddegem (broer en zus).

⁵³ Archief abdij Grimbergen, cart II, folio 136, 23 januari 1276.

En in 1354 is de laatst vermelding met name "Jouffrouwe Clementia wettighe sustere Arts van Poddeghem wilen was ende heeft gelooft te geven Gielys de Kempenere (als proost van de abdij) ter cleynder pitantie behoefdes godshuys van Grymbergen vive scellingen borsegelds jaerlycx, erffelec ende ymmermeer altoes te kersavonde te gilden... ende heeft beset op enen hof dien Henric de Drivere houdende es, ghelic dat hi ghelegen es ane de moelenwech bi Leemans eusele ende mense houdende es van de heren van Grymbergen.. In kennessen der waerheyt doen men screef des jare ons heren Mc CCCLiiii te halve sporkile (15 februari 1354)" ⁵⁴. In het midden van de 14e eeuw komt dit hof in het bezit van de familie 'van Dielbeke'. Joanna van Dielbeke, dochter van Jan en van Catharina van den Driesche, en gehuwd met Jan van Muysene kreeg bij de kaveling der erfgoederen van haar ouders op 14 september 1351, het hof te Poddegem. Vanaf dan zijn meer gegevens beschikbaar in de leenboeken van beide heren van Grimbergen.

Hierna volgen de opeenvolgende eigenaars:

I. Jan van Muysene.

x Margriete van Nederalfene.

Hield naast Poddegem ook het hof te Lint (sinds 1406) in leen.

II. Nicolaes van den Heetvelde † 30 juni 1464 (begraven in de St Nicolaeskerk te Brussel).

(zv Sweder en Margriete Rollobuc).

x Joanna van der Noot.

xx Beatris van Muysene † 10 januari 1484.

(dv Jan en Margriete van Nederalfene).

Heer van Corbais, ridder (cit 1439).

Schepen van Brussel (Coudenberg geslacht) 1439-1463.

van wie:

ex 1

1. Jan, volgt III.

2. Claes ° ca 1432.

† Vilvoorde 21 mei 1483.

Gevangen gezet in het kasteel van Vilvoorde en daar door de beul omgebracht.

ex 2

3. Peeter ° ca 1435.

x Margriete Meerte.

xx Geertruyde van Gestele.

van wie:

a. Dierick ° ca 1460.

b. Margriete.

c. Jan.

III. Jan van den Heetvelde ° ca 1430.

"Item Jan van den Heetvelde wettich sone heer Claes gemeyn man van twee volle leenen

te weten thoff te Poddeghem met sunder toebehoerten gelegen Inde prochie van Grymbergen" ⁵⁵.

x Catharina Hinckaert.

van wie:

1. Philips ° ca 1460.

"Philips van den Heetvelde houdt in twee gemeyene leenen Een winhoff metten torren steynen huysen omwatert metten pachthuysen schuren ende stallen daer op staende winnende landen beempden ende eeusselen gemeynelijck geheeten thoff van Poddegem gelegen binnnen der prochien van grymbergen toyenbrugge groot in winnende landt omtrent 12 bunderen ende thoff metten weyde 4 bunder 3 1/2 dachwande" ⁵⁶.

van wie:

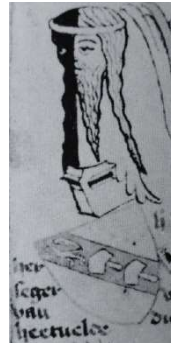
a. Dierick van den Heetvelde ° ca 1495, qd 1560.

x Mathilde d' Ans.

van wie:

1) Vrouwe Catharina van den Heetvelde ° ca 1525.

x Willem de Baronage, ridder.

⁵⁴ Archief Abdij Grimbergen, klasse II, cart 8, folio 3.

⁵⁵ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, VM 327, folio 13v°.

⁵⁶ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, CA1413, folio 30.

van wie:

a) jonker Hendrik de Baronage ° ca 1552.

"Hendrik van Baronage onder syn jaeren sone heer Willem" (leenverhef 23 mei 1569) ⁵⁷.

b) jonker Amoral de Baronage ° ca 1554 (leenverhef 13 november 1581).

c) jonker René de Baronage ° 1556.

"jonker René van baronage, heer van Crainhem, naer de doot jonker Amoral syn broeders" (leenverhef 18 september 1587).

x Antoinette van Bourgondie (dv. Jan, heer van Fontis, en Maria Valladulith).

van wie:

1] Marie Louise de Baronage † 14 juni 1686.

"dochtere van eersten bedde des voirscreven heer René" (leenverhef 2 mei 1626).

x Helenus Mancius de Riedtwijck † 12 oktober 1654.

van wie:

i. Alaerd Adriaen de Riedtwijck, heer van Rocquignies, Tombergen, Fontis, Linghen, Poddegem, Ten Berg (Beigem) .

x Antoinette Maria Absolons.

van wie:

a] Maria Clara Louise de Riedtwijck † 24 april 1739.

Vrouwe van Poddegem (leenverhef 6 november 1694).

x heer Jan Jacques de Broeckhoven, baron van Putte.

Het hof te Poddegem ging na haar dood over op de kinderen van haar dochter Magdalena Clara Nicole de Broeckhoven en haar echtgenoot Charles van der Stegen (testament voor Nots Martinus Thibout op 5 november 1731).

Hun zoon Philippe Norbert van der Stegen, baron van Putte, huwde 22 december 1753 met Maria Francisca, barones de Gruutere. In 1851 overleed graaf Joseph van der Stegen, eigenaar van Poddegem. Het hof kwam hierna in hyet bezit van Felix d' Udekem die het behoudt tot ca 1862. Daarna gaat het (door aankoop) tenslotte naar de familie Helman.

Pachters van het hof te Poddegem:

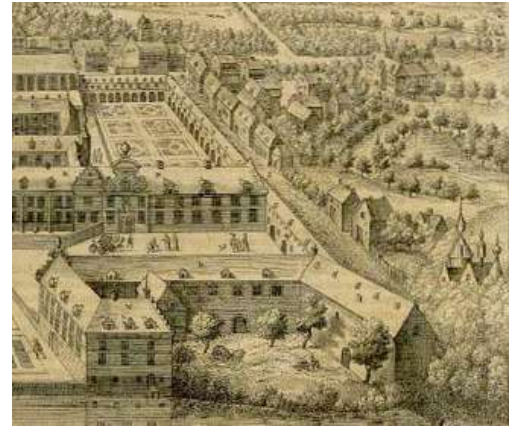
1543	Peeter van der Elst.
1622	Daneel Bruylants ° ca 1543, † Grimbergen 25 jan 1623. (zv. Jan en Beatrijs de Rouwe).
1633 ²⁰	Cornelis Bruylants (zv. Jan en Cathelijne van Woluwe). x Margareta Meyskens.
1696 ⁵⁸	Jan van Hemelrijck (zv. Jan en Maria van den Driessche) x Joanna Coppens.
1769	Jan Bte van Hemelrijck (zv. Hendrik en Geertruyde van den Heuvel)

⁵⁷ AR Brussel, familiearchief de Merode-Westerlo, CA2837, folio 26.

⁵⁸ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 10733, kaartboek Jan van Acoleyen a° 1696, kaartblad 8 nr 17.

III. HET HOF VAN PADENBORCH – d'YVESHOEVE.

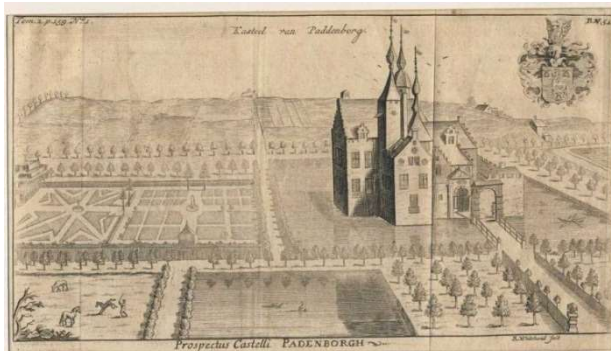
Tot het einde van de 18^e eeuw stond in de onmiddellijke omgeving van de abdij (onderaan rechts op de afbeelding) het waterkasteel 'Padenborch', dat ca 1800 afgebroken werd. Het stond op de plaats van het 'hof van Caelmont', dat reeds in de 12^e eeuw wordt vermeld. Jan van Caelmont getuigde in 1233 voor Aert, heer van Grimbergen ⁵⁹ en in 1290 werden Zeger en Hendrik van Caelmont vermeld als leenmannen der heren van Grimbergen ⁶⁰. Na Reynier van Caelmont, poorter te Mechelen, kwam 'het hof van Caelmont' in handen van de familie 'de Cupere'. Na het overlijden van Goossen de Cupere hield zijn zoon Jan het hof (vanaf 1435) ⁶¹ in leen van de heren van Grimbergen. We lezen in het leenboek het volgende: *"thof van Caelmont mette husen dair op staende bogairdenende wynnende lande dair aen gelegen groot 2 buender... welcke goeden den voirscreven Janne aengestorven syn byde doot Goessens de cupere sy vadere.. Ende vut dese voriscreven leene gaen jaerlicx 4 sacke Rocx erfpachts die Beatrijs van Caelmont nu ter tyt dair op heffende es"* ⁶². Jan zou het enkele maanden later

Zegel Hendrik de Cupere, 4 mei 1440
RA Brussel, familiearchief de Merode Westerloo VM 454

(leenverhef 16 december 1440), overlaten aan zijn broer Hendrik ⁶³. (*'vermangelt tegen Henricx sinen bruedere'*). Na Hendrik de Cupere kwam het goed in handen van Mr Anthonis Hanneron (° Atrecht ca 1410 en † 10 december 1490). In 1430 werd deze magister artes aan de universiteit van Leuven. Hij bleef aan deze universiteit om er te doceren, voornamelijk grammatica, zoals later uitgegeven werkjes aantonen. In het tweede trimester van 1434 was hij rector van de universiteit en in die jaren zou hij bij herhaling als onderhandelaar optreden namens de universiteit, en zo kwam hij in contact met hertog Filips de Goede. In 1441 werd hij aangesteld als 'maistre d'école et instituteur' van de jonge Karel van Charolais (latere Karel de Stoute) aan wie hij intellectuele en diplomatieke opleiding verstrekke, zoals hij ook al voordien aan (bastaard) kinderen van Jan zonder Vrees en andere jongelui die aan het hof van de hertog werden opgevoed, onderricht had gegeven. Tegelijk werd Hanneron één van de naaste medewerkers van Filips de Goede die hem vaak op zending stuurde om in zijn naam onderhandelingen aan te gaan. In 1449 had Hanneron succes in een onderhandeling bij de Franse koning en als dank werd hij aarts-diaken van het bisdom Kamerijk benoemd. In 1450 trok hij naar

Chartres om er met de Franse bisschoppen te onderhandelen over de 'Pragmatieke Sanctie'. In de volgende jaren werd hij met allerhande diplomatieke zendingen belast. Het was de tijd dat drukke besprekingen plaats vonden over de organisatie en de financiering van een kruistocht. In 1459-1460 beoefende hij een echte pendeldiplomatie voor besprekingen met de paus enerzijds en met de Duitse keizer anderzijds. Dit leverde hem het proostschap van de Sint-Martinuskathedraal in Utrecht op. Uit Rome was hij teruggekeerd met de titel van protonotarius apostolicus of 'monseigneur'. Hij werd nu ook officiële raadgever (*maître des requêtes*) van de jonge Karel van Charolais. Toen Filips de Goede was overleden en Karel de Stoute hem was opgevolgd, kwam Hanneron volledig op de voorgrond als één van de voornaamste medewerkers van de hertog. Hij werd al onmiddellijk, op 24 december 1467 bedacht met een belangrijke prebende, die van proost van het Sint-Donaaskapittel in Brugge, met daarbij het kanselierschap van Vlaanderen en de riant inkomsten aan beide functies verbonden. Hij werd ook één van de bestuurders van de Raad voor de Domeinen en Financies, in 1473 omgevormd tot Raad voor de financies, domeinen en beden, waarbij hij er één van de twee tesoriers van werd. Op geregelde tijdstippen begiftigde de hertog hem met bijkomende eigendommen of lenen. In 1470 verkocht Jean de Briarde de heerlijkheid Steenkerke met vrijdom van rechten op de markt, aan Antoine Hanneron, die er een schenking van deed aan zijn nicht Gillette Hanneron, echtgenote van Simon de la Bricque. Na 1474 bekommerde hij zich vooral om de vele financiële zorgen die het hertogdom overvielen, ingevolge de permanente staat van oorlogvoering. Nadat Karel de Stoute gesneuveld was, werd Hanneron met de andere kopstukken van het bestuur in de Bourgondische Nederlanden opgepakt en in Vilvoorde opgesloten. Hij kon zich echter met een flinke boete in augustus 1477 vrijkopen.

Mr Anthonis Hanneron kocht het 'hof van Caelmont' in 1477 en deed hiervoor leenverhef op 6 juli *'te 3 uren nae de noon'* ⁶⁴. Na diens dood kwam het pachthof aan Jouffr Marie de la Bricque (dv. Simon en Gilette Hanneron) gehuwd met Jan Turpin ⁶⁵. Zij verkocht het begin van de 16^e eeuw aan Mr Charles de la verde Rue, secretaris van Keizer Karel, en Jouffr Elisabeth van Geldrop (dv. Gielys). Tijdens zijn leven werd het pachthof heropgebouwd en werden er verschillende gronden aan toegevoegd. Vanaf dat moment zal het gekend zijn als het 'hof te Padenborch'. Rond 1532 werd het *"winhoff mette huyse schuere stallen duyfhuyse tome steynen huyse ende andre edificien daerop de watere daeraen gelegen mette bogaerde daertoe hoirende gemeynelijck geheeten thoff te Padenborch groot 9 dachwanden"*, verkocht aan Jacques

⁵⁹ Archief Abdij Grimbergen, Klasse I, cartularium II, nr 94.

⁶⁰ AR Brussel, familiearchief de Merode Westerloo, LA 1372 II/3, charter 4 april 1290.

⁶¹ AR Brussel, familiearchief de Merode Westerloo, VM 470, rekeningen van lenen 1428-1444, rekening hendrik de Cupere 1435-1437, folio 1v°, 20 mei 1435.

⁶² AR Brussel, familiearchief de Merode Westerloo, VM 454, leendombrementen vanaf 1440, denombrement 13 mei 1440.

⁶³ AR Brussel, familiearchief de Merode Westerloo, VM 470, rekeningen van lenen 1428-1444, rekening hendrik de Cupere 1440-41, folio 3v°, 30 sept 1440.

⁶⁴ AR Brussel, familiearchief de Merode Westerloo, VM 335, folio 41v°.

⁶⁵ AR Brussel, familiearchief de Merode Westerloo, VM 327, folio 26v°, leenverhef 18 september 1492.

van Liekercke (zv. Jacob) en Jouffr Catharina Deucochi. De volgende eigenaar was Mr Philips Veusels, geboren in Antwerpen, Rentmeester van Keizer Karel in het kwartier van Brussel en gehuwd met Emerentia Sterckx (dv. Geraerd en Anna de Roover en schoonzus van Ferry de Glymes, Heer van Grimbergen). Hij was door de Keizer in november 1536 tot ridder geslagen. Philips Veusels kocht 'Padenborch' op 15 oktober 1550 ⁶⁶. Hun dochter Emerentia huwde op 11 september 1576 met Jonker Jan de Romrée (zv. Jan en Catharina de la Marck). Hun zoon Jan de Romrée was gehuwd met Vrouwe Catharina Scholiers, dochter van Hr David en Jouffr Johanna de Celosse. De weduwe van Hr David Scholiers kocht (ten voordele van haar dochter en schoonzoon), op 23 december 1623, van de erfgenamen van wijlen Heer Philips Veusels, de "*hoeve mette groote doen geruineerde onbetimmerde huysinghe met neerhof, schueren, stallen, landen, weyden, gronden tsgroot tsamen 46 bunderen geheeten Padenborch*", voor de som van 23000 gulden. Voor de '*opbouwinge van de huysinghe van de voirschreven hoeve*' betaalde zijn nog eens 4000 gulden ⁶⁷. Jan de Romrée werd in 1622 geridderd. Gedurende de 17e eeuw zal Padenborch verder verbouwd worden tot een huis van 'plaisantie'. De hoeve die ook bij het leen hoorde en gelegen was vlakbij het kasteel werd vanaf dan verpacht. Deze hoeve was later gekend 'd'Yves hoeve'. Heden ten dage rest enkel nog deze hoeve, gekend als het restaurant 'salons de Romrée'.

Hierna volgende de opeenvolgende eigenaars in de 17-18e eeuw van het kasteel Padenborch;

1. Jan de Romrée ° ca 1580, † 1636.
Ridder, Heer van Fraypont, Mázee, Padenborch,
x Catharina Scholiers ° ca 1588, † Grimbergen 7 december 1658.
2. Jan Carel de Romrée ° ca 1617, † Grimbergen 5 december 1683
x Lucretia van Hooff ° Mechelen 13 maart 1619.
(dv. Jan en Joanna Kerremans).
Burgemeester van Mechelen (1676-1681).
3. Peter Franciscus Vital de Romrée ° Grimbergen 21 juni 1657.
† Mechelen 26 januari 1730.
x (Mechelen 9 februari 1684)
Maria Anna Bouwens van Boyen ° Mechelen 11 juli 1659
† Mechelen 11 oktober 1691.
Graaf ⁶⁸, Heer van Mázee, Canegem, Padenborch, Bonheiden en Zellaer.
Burgemeester van Mechelen.
4. Jan Engelbert de Romrée † 1738.
x Joanna Isabella Vecquemans de la Verre † 1758.
(dv. Jean Josphe en Régine Marie van Horenbeke).
5. Isabelle Thérèse Josepha de Romrée
x (Mechelen 16 juni 1748)
Jean Philippe René Joseph d' Yves, burggraaf de Bavay.

Kaartboek a° 1696
15e kaart

Nr 46 411 roeden over syn hoff ende dreve
Nr 47 275 roeden over syn casteel
Nr 48 912 roeden over syn pachthoff ende
boomgaert, pachter Guilielm Coppens

Pachters van het hof te Padenborch:

1543	Jan de Muntere.
1633 ⁶⁹	Jan Moysone, † Grimbergen 14 april 1636.
1665	Gijsbrecht Lauwers (zv. Jacobus en Catharina Tyckaert) x Anna Leemans.
1696 ⁷⁰	Willem Coppens. x Catharina van Dongelberg.

⁶⁶ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 3649bis, folio 37, 15 oktober 1550.

⁶⁷ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 8929, akte 23 december 1623, 28 november 1628 en 6 mei 1636.

⁶⁸ Bij patentbrief van 12 juni 1728.

⁶⁹ Bibliotheek Strombeek, parochieregister Grimbergen, lijst inwoners a° 1633.

⁷⁰ RA Leuven, schepengriffie Grimbergen, 10733, kaartboek Jan van Acoleyen a° 1696, kaartblad 15 nr 48.